

Et primo prohibentur haeretici notorii, qui scilicet qua tales cognoscuntur ab maiori hominum parte qui eundem locum incolunt. Antiquo iure quaestio erat an ut haeretici privari ecclesiastica sepultura possent denunciati esse deberent, vel satis esset ut notorii et publici essent, quamvis super eorum haeresi nulla praecesserit ecclesiastica sententia. Qui sententiam iudicalem exigebant innitebantur relato Capiti *Quicumque* quo statuitur, proicienda esse eiusmodi corpora damnatorum de ecclesiastica sepultura si ibi recondita fuissent: « Nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extumentur eiusmodi corpora damnatorum ». Porro argumentabatur Suarez *De Censuris disp. XII, sect. IV. 13* » per ultimum verbum (damnatorum) videtur hoc limitandum ad » eos qui per publicam sententiam » de haeresi damnati sunt; nam » solum illi in rigore videntur dici » damnati. Et quando in illo textu » illa limitatio non esset adhibita, » ex vi Extravagantis *ad evitanda*, » nunc esset adiicienda. »

Attamen alii innixi Constitutioni *Inter cunctas* latae a Martino V sub die 22 Februarii anni 1418, satis esse dicebant, ad privandum haeticum ecclesiastica sepultura, si publicus et manifestus esset, quamvis uti talis ab Ecclesiae iudice non declaratus: §. 8. « Et si tales haeretici publici ac manifesti, licet » nondum per Ecclesiam declarati,

» in hoc tam gravi crimine deces- » serint, ecclesiastica careant sepul- » tura, nec oblationes fiant, aut re- » cipiantur pro eisdem. »

At certum omnino est, hos haeticos de quibus Martinus V loquitur tales cognosci non per sententiam aliquam iudicis, sed per facti evidentiam; etenim §. 7 Decreverat: « Iurisdictionem temporalem » exercentes moneatis, ut de » regnis, provinciis etc. omnes et » singulos haeticos huiusmodi se- » cundum tenorem Lateranensis » Concilii, quod incipit *sicut ait*, » ad instar etiam irretitorum cri- » mine usurarum, quos publice vel » manifeste per *facti evidentiam* » cognoverint esse tales expel- » lant. »

Unicam ergo facti evidentiam sicut in usurariis requirebat Martinus V ut quis haeticus haberi posset; unam scilicet notorietatem facti exigebat, quo ob haeresim privari deberet ecclesiastica sepultura.

Hoc autem adeo certum est ut in cit. §. 8 loquens de haeredibus qui defuncti haeretici bona consecuturi essent haereditario iure, decernit eis non esse concedenda, nisi prius sententia proferatur circa defuncti haeresim « Bona tamen » ipsorum a tempore commissi cri- » minis, secundum canonicas san- » ctiones, confiscata, non occupen- » tur per illos ad quos alias per- » tinerent, donec per huiusmodi iu- » dices ecclesiasticos super hac po- » testatem habentes sententia decla-

» ratoria super ipso haeresis crimine » fuerit promulgata. »

Nulla igitur sententia declaratoria super haeresis crimine praecesserat, alioquin proferenda postea non erat, ut bona haereditaria haeredibus negarentur.

Huic autem nostro ratiocinio suffragium fert declaratio Supremae Inquisitionis lata sub die 6 Novembris 1641, quam ita legimus apud Albitium *De inconstantia in fide Cap. XVIII, n. 28*. « In generali » Congregatione S. Officii et coram » Eminentissimis... mature discusso » articulo et dubio sepulturae da- » tae cadaveri sororis uxoris Ducis » Neoburgici, haereticae Calvinisti- » cae, in Ecclesia catholicorum ci- » vitatis Dusseldorpii, nec non con- » sideratis literis Nuncii Apostolici » Coloniae degentis, Eminentissi- » mi... auditis votis, decreverunt. »

1°. Haeticos notorios, quamvis non denunciatos nominatim excommunicatos, non posse sepeliri in Ecclesia catholica.

2°. Sepelientes incurrere excommunicationem.

3°. Locum, in quo sepulturae traditum fuit dictum cadaver esse polutum, non vero Ecclesiam.

4°. Curandam omnino extumulationem dicti cadaveris, saltem secrete, si non publice uti decet.

5°. Significandum Duci et PP. NN. ut consulant eorum conscientiae. Insuper dictos NN. monendos ut in futurum caveant ab huiusmodi consultationibus scandalosis.

6°. Tenorem horum decretorum mittendum Nuncio Apostolico Coloniae residenti, qui pro sua prudentia curet illorum executionem.

Quod Decretum SS. Dominus noster Urbanus Papa VIII approbavit, et exequi mandavit.

Atqui ex hisce intelligimus, ad notorietatem haeresis non requiri iudicis sententiam, sed unam plurimorum scientiam seu cognitionem, notoriumque idem esse ac publicum et manifestum; sicut igitur factum aliquod sine ulla iudicis sententia potest esse publicum et manifestum, ita et crimen haeresis.

At certum est, Pium Papam IX in Capite nostro de haeticis notoriis locutum esse; nulla ergo ratio exigit ut sententia declaratoria iudicis praecedere debeat ad excludendum talem haeticum ecclesiastica sepultura.

Id vero et ex consequentibus evidentissime patere arbitramur. Etenim dum de interdictis et excommunicatis loquitur, exigit ut sint nominatim vel excommunicati vel interdicti; exigit scilicet sententiam vel decretum habentis potestatem ecclesiasticam; at de haeticis non ita; satis habuit ut essent notorii haeretici.

Quidquid igitur de antiquo iure fuerit, post Pianam Constitutionem, ut aliquis sit notorius haeticus non requiritur sententia declaratoria iudicis, sed satis est ut haeresis ex evidenti facto constet, et quod in

haeresi quisquam pertinaciter supremum diem obierit.

Hinc sequitur, haereticos occultos, illos scilicet qui paucis tantummodo personis noti sint, et multo magis dubios, de quorum nempe manifesta haeresi non constat, non posse sepultura ecclesiastica privari; etenim notorii non sunt.

Attamen hac in re cl. Gabriel de Varceno *Theol. Mor. Tom. 2. pag. 498. n. 3.* affirmat, haereticos qui ad aliquam sectam non pertineant, nisi antea sint denunciati, non posse ecclesiastica sepultura privari. « Haeretici qui non pertinent ad aliquam sectam, nisi sint » denunciati, non comprehenduntur » sub hoc articulo ».

Verum eiusmodi sententia solida ratione destitui videtur. Haereticus profecto formalis, de quo hoc in capite sermo est, homo baptizatus dicitur qui voluntarie aliquem errorem contra fidem pertinaciter profitetur. At ad id peragendum necessarium nullo pacto est ad aliquam sectam pertinere vel nomen dare. Num necessarium est Socinianum sese declarare, aut sacramentarium ad negandam Christi vel divinitatem, vel praesentiam realem in Eucharistia? Et ad quam sectam pertinerent illi qui ex. gr. negaturi essent Immaculatam Conceptionem B. Mariae Virginis? Cum igitur haereticus sit ille qui negat aliquem fidei articulum, si sit notorius, privandus est ecclesiastica sepultura. Quam enim de causa privandus non

esset? Num ne quia non pertinet ad aliquam sectam? At negatio fidei, non communicio cum aliqua secta, primum et per se inducit haeresim. An quia ut haereticus dignosci non posset, nisi ad aliquam sectam pertineat? At hoc est falsum, quia sin minus quis proferre posset perniciosissimas haereses millies ab Ecclesia proscriptas, et tamen haberi non posset ut haereticus.

Addimus plures esse qui quolibet profitentur contra fidem errores, quin alicui particulari sectae sint addicti. Quid ergo si notorii sint? Profecto privandi sunt ecclesiastica sepultura; sin minus haeretici notorii et manifesti contra legem ecclesiastica sepultura donarentur.

Demum, notorietas alia est iuris, alia facti; prima oritur vel ex confessione rei in iudicio, vel ex sententia iudicis saltem declaratoria: alia ex publica fama, qua factum non solum sit publicum, sed etiam ita evidens maiori parti ut de eo nullo pacto dubitari possit. Habemus igitur notorietatem, quae non exigit sententiam declaratoriam iudicis, quaque crimen aliquod notorium constituitur; cum itaque Pius Papa IX statuerit, haereticum notorium sepultura ecclesiastica privandum esse, hoc ipso patere arbitramur, de qualibet notorietate locutum esse, si enim in re locutus fuisset de una notorietate iuris, exclusisset notorietatem facti. At, contrarium potius ex ipso hoc ca-

pite constat, ut iam innuimus; etenim ad excludendos excommunicatos et interdictos ecclesiastica sepultura requirit notorietatem iuris: *nominatim* inquit *excommunicatos et interdictos*; ergo ad excludendos haereticos unam satis putavit notorietatem facti.

Ergo si aliquis ad nullam sectam pertinens haeresim proferat quae ita divulgata sit, ut sit evidens, ille notorius haereticus habendus est, privandus consequenter ecclesiastica sepultura; cum in eo verba legis stricto sensu adimpleantur.

De coetere haec est communior Commentatorum sententia. Clar. Commentator Reatinus postquam *n. 30 Edit. 3.* scripserit: « Haereticus est *error voluntarius christiani contra aliquam veritatem fidei catholicae*. Ut igitur christianus haereticus dici possit, necesse est ut erret, ut in fide erret, ut erret sciens volens. Et *n. 31*: necesse est praeterea ut haeresim suam prodat exterius, atque eam prodat actu manifesto, humano, et malo. » Ad quae perficienda profecto non requiritur ut quis ad aliquam sectam haereticam pertineat: postquam, inquam haec scripserit, in casu nostro *n. 159* subdit: « At vero etsi peccent qui dant indignis sepulturam, excommunicationem tamen non incurunt, nisi agatur *de haereticis notoriis*. »

Commentatori Reatino assenti-

tur Patavinus, qui *n. 354* scribit: Haereticus notorius est, quem publice constat esse haereticum, etsi non vitandus.

Demum, ut alios non paucos praetermittamus, praeclarissimi scriptores Ephemeridum *La nouvelle Revue Théologique. Tom 11. pag. 393* scribunt: « Sententiam a De Varceno propugnatam prorsus non intelligimus. Est ne necessarium alicui sectae nomen dare, ad propugnandam aut publice profitendam unam aut plures haereses? Nequaquam. Etenim si, quin alicuius sectae me profitear additum, in lucem edam libellos, aut libros, contra immaculatam Dei parae Conceptionem, aut Romani Pontificis infallibilitatem, aut contra originale peccatum, nonne ego notorie ut haereticus agnoscerer? Id evidens est. »

Neque quis obiiciat, aliquem iuridice non declaratum haereticum, uti talem evidenter haberi non posse; etenim eiusmodi difficultas et iuri et facto contradicit; iuri quidem in quo admittitur notorietas facti; facto, quia haeresis crimen ut aliud quodcumque agnosci potest per externam haeresum prolationem, multo magis scripturam; ut etiam cognosci potest pertinacia defuncti in haeresi, quam nunquam retractavit; hac autem in re non de internis sed de externis iudicium pronuntiatur.

Etiam apostatas sub eiusmodi prohibitionem comprehendi non unius

Commentatoris sententia est. Avanzinius noster id diserte tradit Comment. pag. 68 Edit. 3. « Agitur » de sepeliendis haereticis notoriis » (idem repete de Apostatis notoriis a christiana fide, qui eodem » censu habentur). »

Idipsum vero tradunt illustres scriptores Ephemeridis *Nouvelle Revue Théologique Tom. XI. pag. 393-4* ea ducti ratione quod si excommunicatio incurritur ob sepulturam haereticis notorii qui unum neget fidei articulum, multo magis incurretur pro sepultura apostatae qui omnia dogmata fidei negat. Apostasia insuper maiorem deformitatem haeresi defert; incongruum autem esset affirmare incurri poenam pro minori, non autem pro atrociori peccato.

Praedictis subscribit cl. Pato Ordinis mm. Cappuccinorum *Commentarius in Constitut. Apostolicae Sedis pag. 242* innixus rationi quod *apostasia non sit peccatum specie distinctum ab haeresi.*

Eiusmodi tamen sententia non levibus subiacet difficultatibus. Iis autem praemittimus, quod Apostasia a fide est totalis discessio a fide christiana; eaque qua de causa tunc admittitur cum quis non partialiter susceptam christianam religionem deserit, sed totaliter; idque vel deficiendo ad aliam religionem ex. gr. Paganam, Iudaicam, Mahumetanam; vel nullam aliam profitendo, ut faciunt qui vulgo *liberi pensatori* vocantur; ii enim credunt vel non

credunt iuxta mentis conceptus, et prout sibi libuerit, neque aliqua fidei regula ducuntur.

Minus proprie autem Apostatae et illi dicuntur qui a catholica religione ad aliquam heterodoxam sectam transeunt, ex gr. Protestantismum; hi tamen melius haeretici appellantur. Differentia hinc inter apostatam proprie dictum et haeticum haec est, ut ille omnes, hic aliquos fidei articulos repudiet; hic nomine tenus christianus maneat, ille nullo pacto cum ipsam christianae religionis essentiam et nomen abiiciat.

Pariter differentia patet inter Apostatas proprie dictos qui ad aliam religionem nomine et essentia diversam transeunt, et Apostatas proprie dictos qui abiecta christiana religione nullam aliam profitentur. In illis enim quamvis Apostasia perfecta sit quantum ad essentiam et nomen christianum attinet, perfecta tamen non est quantum ad veritates aliquas quae utrique religioni sunt *materialiter* communes. Ita qui ab Religione christiana ad paganam deflecteret, admittat oportet animarum immortalitatem, poenas et praemia in altera vita, quas veritates et Pagani admittebant; ei vero qui ad religionem Iudaicam deflecteret admittenda esset tum inspiratio sacrorum librorum, tum Supremi numinis existentia, tum aliae veritates in libris sacris veteris testamenti contentae; atque ita dicendum est de

alia fere quacumque religione alicuius nominis.

E contra ii qui abiecta christiana religione nullam aliam profiteantur ut *liberi cogitatores, et athei, et increduli*, absolute et in gradu summo Apostatae sunt, cum nedum nullam religionem profiteantur diversi nominis, sed nullam veritatem admittant ordinis supernaturalis, vel quae ad ordinem supernaturalem relationem habeat; religio autem sine relatione ad ordinem supernaturalem neque concipitur.

Demum qui abiecta christiana religione Paganam, Iudaicam, Mahumetanam profitentur, Pagani, Iudaei, Mahumetani constituuntur et sunt, cum de essentia christiani nominis non nisi characterem retineant quem in baptismo receperant, quemque delerent si deleri posset; qui vero nullam aliam profiteantur in absoluta incredulitate constituuntur, et nescimus quo nomine vocari possint, cum humanae menti repugnet nihil credere; hinc hos *monstra* potius quam homines appellabimus.

Hisce praemissis: si mandantes vel cogentes notorium Apostatam ecclesiasticae sepulturae demandari excommunicationem incurrerent, ideo incurrerent quia Apostatae proprie dicti sub haeticorum nomine veniunt. Atqui hoc est falsum. 1. Ex nomine; distinguuntur enim Apostatae ab haeticis. 2. Ex professione; Apostatae enim christiani non sunt nisi ob characterem bapti-

smatis quem spernunt; haeretici autem christiani sunt et ratione baptismatis, et plurimorum dogmatum confessione. 3. In iure antiquo, et in ipso Rituali Romano Apostatae ab haeticis secernuntur; interdicitur enim sepultura ecclesiastica Paganis... Haeticis... Apostatis a christiana fide. 4. In ipsa Piana Constitutione Legislator cum Apostatas comprehendi sub lege voluit, eos disertis verbis nominavit, ut patet ex Capitibus primo et secundo excommunicationum primae classis: *Omnes a christiana fide Apostatas, et omnes ac singulos haeticos. Legentes sine auctoritate Sedis Apostolicae libros eorumdem Apostatarum et haeticorum* etc. At in praesenti Capite legislator unos notorios haeticos nominavit. 5. Agitur de lege poenali, in qua verba stricto sunt sensu interpretanda; cum autem in lege apostatae iidem non sint ac haetici, sensu enim et legislatoris verbo distinguuntur, non possunt neque debent uno nomine confundi. 6. Neque allatae rationes solidae admodum videntur. Quod enim affirmat cl. Avanzinius, Apostatas notorios eodem censu haberi ac haeticos notorios non satis accuratum esse patet et ex quo legislator eos distinguat, et expresse nominet cum eis poenam irrogat; et ex quo diversa ratione nomina constant, cum Apostata universam christianam religionem abiiciat, non ita haeticus; et ex quo Apostata ab christi-

stiana religione ad aliam transeat, vel nullam profiteatur; haereticus autem nedum est ille qui in Religione catholica baptizatus aliquod dogma negat, sed qui in secta heterodoxa nascitur; vocabula itaque non convertuntur, cum non omnis haereticus sit Apostata.

Ad rationem adductam a clarissimis scriptoribus *de la Nouvelle Revue Théologique* respondemus, legem poenalem non posse extendi de casu in casum neque ob paritatem rationis, in eaque sanctum esse effatum: *Legislator quod voluit expressit, quod non expressit noluisse censendus est.* Neque huius rei exempla in constitutione *Apostolicae Sedis* desunt. Ita Cap. VII excommunicationum primae classis percelluntur excommunicatione edentes leges vel decreta contra libertatem aut iura Ecclesiae; at si Rex parlamenta vel magistratus cogeret ad eiusmodi decreta edenda maiori peccato detineretur; attamen excommunicatus haberi non posset quia non est ipse qui edit: sicut nec consilarii, aut faventes quomodolibet, et ob eandem rationem, et quia in lege non exprimuntur.

Pariter Cap. IX quo excommunicantur falsarii litterarum Apostolicarum mandantes falsificationem excommunicatione eximuntur, quia ipsi nec falsantes, nec publicantes sunt; attamen num minori peccato illos irretiri dicemus?

Atque idipsum dicito de mandantibus aut consulentibus percussio-

nem Clerici, immo occisionem, violationem clausurae monialium etc.

Et in hoc ipso Capite associantes, sepelientes etc., etiam voluntarii nonne eiusdem criminis rei constituuntur? Attamen excommunicati non sunt, quia Legislator eos praeteriit.

Demum negare nemo poterit, ob sepulturam pagani, et Iudaei mandantes vel cogentes excommunicationem non incurrere, eo quod hi nec haeretici nec Apostatae sint; at cum quis omnimodis christianam religionem deserit et ethnicismum aut Iudaismum profiteatur, vel nihil omnino, quid aliud efficitur nisi paganus, Iudaeus, vel quid peius? Ergo sicut pro paganorum sepultura non incurritur excommunicatio, neque pro Apostatarum proprie dictorum.

Ex quibus exemplis patere putamus desumi non posse argumentum incurrendae excommunicationis ex quo quis graviori peccato detineatur.

At ob easdem rationes corrumpit ratio a clarissimo Piato adducta; in allegatis enim exemplis in mandantibus et consiliariis habetur peccatum eiusdem speciei, attamen excommunicationem non incurrunt; quia lex illos non exprimit; quia igitur de causa incurritur excommunicatio ob sepulturam Apostatarum, quos Legislator pariter praeteriit? Neque desumi posse argumentum arbitramur ex quo in iure in apostatas eaedem poenae statuan-

tur ac contra haereticos, ut patet ex Cap. *Contra Christianos 13 de haereticis in 6°*. « Contra christianos, qui ad ritum transierint » vel redierint Iudaeorum etc., » erit tanquam contra haereticos, » si fuerint de hoc confessi, aut » per christianos, seu iudaeos con- » victi, et sicut contra fautores, » receptatores et defensores haereticorum, sic contra fautores, » receptatores et defensores talium » est procedendum. »

Nam ideo in citato Capite Apostatae easdem poenas incurrunt ac haeretici, quia a Legislatore apertis verbis exprimuntur, non ea de causa quod Apostasia sit peccatum eiusdem speciei ac haeresis. At in Piano Capite non exprimuntur.

Neque quis dicat, Ecclesiam in Apostatis voluisse punire Apostasiam a fide: utique, respondemus, et ideo privandi sunt sepultura ecclesiastica sicut pagani quilibet; at quaestio nostra est: an ob ipsorum sepulturam mandantes et cogentes excommunicationem incurrant; quod ob rationes expositas affirmare non audemus. Nostram tamen sententiam prudentiorum iudicio submittimus.

Potior tamen ratio pro schismaticis militat; etenim haereticorum nomine schismatici non veniunt; dum enim illi vel fidem catholicam abiecerunt, vel ea carent, schismatici universam fidem retinent, et una inobedientia rei constituuntur; schisma enim est illicita divisio,

per inobedientiam ab unitate Ecclesiae facta; ita ut peccatum schismatis tunc committatur cum quis se segregat ab unitate Ecclesiae, prout ea est corpus mysticum ex fidelibus diversorum statuum tanquam membris inter se, et cum uno capite Christo, eiusque in terris Vicario connexis compositum; hinc dum haeresis opponitur fidei, schisma opponitur charitati; sunt ergo peccata diversae speciei; unum igitur non est aliud, et potest sine alio consistere; cum itaque lex loquatur de notoriis haereticis, non potest ea ad notorios schismaticos extendi. Attamen si cum schismate coniuncta sit alicuius dogmatis negatio, seu haeresis, nullum dubium esse potest quin mandantes horum corpora tradi ecclesiasticae sepulturae excommunicatione huiusmodi percillantur, dummodo sint notorii.

Nominatim excommunicati sunt illi, qui, prout diximus in Superiori volumine *pag. 1049* proprio nomine designati sunt, vel talibus adiunctis ut cum alia persona confundi nequeant. Sequitur hinc, quod mandantes sepulturam eorum qui ob aliquod factum excommunicationem incurrerunt, et in excommunicatione decesserunt nullam incurrant excommunicationem, nisi antea incurssae excommunicationis declaratio nominalis praecesserit.

Nominatim interdicti sunt illi vel quorum nomina expressa sunt in interdicti sententia; ex. gr. la-

tae interdicti sententiae subiacent N. N. et N. N. vel eorum officia, munia, dignitates quae interdictis tantum personis conveniunt designantur. Ex. gr. si Pontifex interdicto supponeret aliquam Dioecesium, nominatim interdicti censendi essent Episcopus, Vicarius generalis, Capituli Prior, atque Seminarii Rector, si hos per officia quae exercent, nominaret; ea enim illis tantum et non aliis competunt.

Quid vero si interdicto supponatur corpus aliquod morale, seu hominum societas, aut urbs aliqua num ne nominatim interdicti habendi essent singuli eam componentes, aut inhabitantes?

Salebrosa quaestio, in qua definienda doctores discrepant.

Bonacina *De Censuris aliisque poenis ecclesiasticis Disp. V, punct. V. n. 20* affirmat societatis, vel illius coetus interdicti singulos uti nominatim interdictos esse habendos: « Ratio est, inquit, tum quia » singuli sufficienter censentur denuntiati per nomen communitatis, quae nihil aliud est, quam » singuli homines; tum quia fere » impossibile est, interdicendo communitatem nominare singulos; tum » quia in interdicto locali generali » non est necessaria expressa et particularis denuntiatio singularum » Ecclesiarum, sed sufficit nomen » collective, quo totus locus comprehendatur, ut si dicatur: singulae » ecclesiae maneant interdictae. Ergo neque in interdicto personali. »

Verum eiusmodi sententia in re nostra reiicienda videtur.

Et 1. praemisso, quod interdictum sit *Censura ecclesiastica, quae homo arcetur a participatione quorundam sacramentorum, ab omnibus officiis divinis, et ab ecclesiastica sepultura*; novit certe Legislator triplex esse interdictum; locale quod directe fertur in locum, quatenus in eo prohibentur celebrationes missarum, divinorum officiorum etc.; personale quod immediate et directe fertur in personam, per quod videlicet persona arcetur a participatione quorundam sacramentorum, divinorum officiorum, sepulturae ecclesiasticae in quocumque loco; huiusmodi enim interdictum quocumque personam sequitur: mixtum denique, quo simul locus et personae talis loci interdicuntur.

Cum itaque Legislator de personis locutus sit, de interdicto personali sermonem habuit. Hoc igitur interdictum vel supponendum est latum, ex mente legislatoris in personas singulares, vel in communitatem; atqui non in communitatem; etenim addit personas sepultura ecclesiastica prohibendas esse debere *nominatim* interdictas; quo adverbio ipsum personale interdictum, quod ferri etiam potest in communitatem, aliumque coetum quemlibet, coarctare ad individuas personas videtur.

2. In alicuius legis interpretatione recedendum non est naturali

verborum sensu; et legis poenalis verba sunt stricto sensu interpretanda; nemo autem in dubium revocabit, personas *nominatim* excommunicatas vel interdictas illas esse, quarum nomina, vel adiuncta ita designantur, ut cum nullis aliis confundi possint. (1) At personae generatim interdictae, ex loco quidem vel societate ad quam pertinent interdictae dignoscuntur, non autem ex nomine, vel notis individuantiis; ergo interdicto personali generali convenire non potest adverbium illud *nominatim*.

3. Rationes a Bonacina in testimonio superius allegato ita solidae non videntur, quae consensum extorquere valeant. In eo enim quod affirmat, singulos sufficienter censeret denuntiatos per nomen communitatis contradicit verbo legis *nominatim*, quo indigitatur personas interdicto subiectas ex ipso nomine dignosci debere; at nominatim non convertitur cum *sufficienter*; quod adeo certum est, ut si Pontifex ex. gr. interdicto supponeret universos Romanos, aut Parisienses, aut Viennenses, possent ne hi uti *nominatim* interdicto suppositi traduci, eo quod dum se aut Romanos, aut Viennenses, aut

Parisienses esse affirmarent dignoscerentur interdicto suppositi?

4. Quid; quod hac in hypothesis aliquando contingeret ut nec sufficienter interdicto suppositos sese demonstrarent? Quid enim si qui Parisiis, Romae, Viennae nati sunt, cum interdicto urbium illarum incolae suppositi sunt, extra patriam morabantur, nullamque causam interdicto dedissent? Profecto nullo modo essent interdicti; attamen essent Parisienses, Viennenses, Romani; nec itaque sufficienter exprimerentur, et nullo modo nominatim. Utique deinceps singulis hominibus efformatur communitas; at nomen communitatis non est nomen singulorum: interdictis hinc nominatim communitate, coetu, corpore aliquo morali, non sequitur esse nominatim interdictos singulos individuos, quamvis sequatur esse interdictos. Quod quidem melius manifestum redditur ex sequenti exemplo. Si Romanus Pontifex interdicto subiecisset duces et exercitum qui anno 1870 urbem invaserunt, num ex hoc censeret debuisse singuli milites *nominatim* interdicti? Pariter si interdicto subiiceret catholicos omnes qui sectae masonicae nomen dederunt,

(1) S. Alphonsus *lib. VII, n. 136* explicitus in re est; loquens enim de excommunicato vitando iuxta decretum *ad evitanda*, quod inferius referemus, scribit: « ut aliquis excommunicatus sit vitandus... requiritur ut sit nominatim excommunicatus, expresso nomine per verba, aut signa indubitata, v. gr. *excommunico praetorem Salmantinum*, et ita ut non possit cum alio Praetore equivocari... Ex quo infertur, quod non tenemur vitare haereticos, etiamsi notorium sit hos esse a iure excommunicatos, nisi sint insuper nominatim excommunicati et denunciati ».